

Kieliparikoulujen ja -päiväkotien suunnittelu ja toiminta yhteisissä tiloissa kielisaarekkeiden näkökulmasta

Karin Ihalainen
Sydkustens landskapsförbund
10.9.2026

Johdanto

Suomessa opetusta on lain mukaan annettava tasapuolisesti molemmilla kansalliskielillä kotikunnasta riippumatta. Siksi ruotsinkielisiä opintopolkuja, joihin kuuluu koulu ja varhaiskasvatus, on tarjolla myös kielisaarekkeilla eli yksikielisissä suomenkielisissä kunnissa, joissa ruotsinkielisten asukkaiden osuus on usein alle yksi prosentti. Kielisaarekkeiden tärkeä tehtävä ruotsinkielisen opetuksen yhteydessä on ruotsin kielen vahvistaminen ja kulttuurin vaaliminen. Kielisaarekkeiden toiminta keskittyy usein konkreettisesti ruotsinkielisiin koulurakennuksiin ja päiväkoteihin. Keskittämällä ruotsinkielinen opintopolku samaan osoitteeseen syntyy synergiaa, joka vahvistaa toimintaa.

Kun kunnat rakentavat uusia tiloja, yleistyy päiväkotien ja koulujen sijoittaminen samaan rakennukseen yli kielirajan jatkuvasti, myös kielisaarekkeilla. Muutos on merkittävä ruotsinkielisen koulun tai päiväkodin muuttaessa omasta, kokonaan ruotsinkielisestä rakennuksesta yhteiseen tilaan toimimaan samassa tilassa suomenkielisen koulun kanssa kahdella kielellä. Koska ruotsinkielisten oppilaiden määrä kielisaarekkeilla on aina pienempi kuin suomenkielisten, ruotsinkielisistä oppilaista tulee vähemmistö myös omassa koulurakennuksessaan. Siksi ruotsinkielisen opetuksen kieliparikoulussa tulisi saada mahdollisimman paljon kielellistä ja kulttuurista tukea.

Hyvin suunnitellussa yhteissijoittamisessa otetaan huomioon vähemmistöön liittyvät näkökohdat ja luodaan edellytykset sille, että molempia kieliryhmiä huomioidaan, ne oppivat toisiltaan ja saavat monikulttuurisen kasvatuksen. Tämän oppaan tavoitteena on edistää sekä rakennusten että toimintakulttuurin huolellista suunnittelua kieliparikoulujen yhteydessä.

Opas perustuu erilaisiin kokemuksiin kieliparikouluista kielisaarekkeilla, erityisesti joissakin viime vuosien uudisrakennuksissa, joita esitellään tarkemmin. Oppaan suositukset perustuvat myös Suomen lainsäädäntöön, kansalliskielistrategiaan, Malin Erikssonin ja Tuuli Fromin akateemisiin tutkimuksiin sekä muihin selvityksiin kieliparikouluista ja kielisaarekkeista.

Suunnitteluoppaan ovat laatineet kolme toimijaa, joilla on osaamista kielisaarekkeiden toiminnasta ja tarpeista: kielisaarekehanke Språköar, jota vetää Sydkustens landskapsförbund, terveysorganisaatio Folkhälsan ja kiinteistöasätiö Fastighetsstiftelsen för Svenska kulturfonden.

Toivomme, että tämä suunnitteluopas on avuksi koulutuksen järjestäjille, jotka suunnittelevat päiväkotien ja koulujen sijoittamista yhteen rakennukseen yli kielirajan.

Karin Ihalainen, kielisaarekekehittäjä, Sydkustens landskapsförbund rf

Kieliparikoulut ja -päiväkodit

- Kieliparikouluilla tai kieliparipäiväkodeilla tarkoitetaan ruotsin- ja suomenkielistä päiväkotia tai koulua, jotka sijaitsevat samassa kiinteistökompleksissa. Kieliparikampus voi sisältää useita eri koulutusasteita ruotsin- ja suomen kielellä samassa kiinteistössä.
- Perusopetuslain 4 §:n mukaan kunnalla, jossa asuu sekä suomen- että ruotsinkielisiä asukkaita, on velvollisuus järjestää perusopetus ja esikouluopetus erikseen kummallekin kieliryhmälle. Perusopetuslain 10 §:n mukaan perusopetuksessa on vain yksi kieli. Suomen- ja ruotsinkielistä koulua ei siis voida yhdistää yhdeksi yhteiseksi kouluksi, vaan molemmat koulut ovat virallisesti erillisiä yksiköitä.
- Varhaiskasvatustalain 8 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että jokainen lapsi voi saada varhaiskasvatusta äidinkiellään, suomeksi, ruotsiksi tai saameksi. Laki ei vaadi, että varhaiskasvatus järjestetään erikseen eri kieliryhmille.
- Kieliparikouluilla on omat opetussuunnitelmansa ja omat johtajansa molemmille opetuskielille, eli suomenkielisellä ja ruotsinkielisellä koululla on eri johto. Kielisaarekkeilla ruotsinkielinen koulu kuuluu suomenkieliseen kouluhallintoon.
- Kieliparipäiväkodeilla voi olla omat johtajansa ja opetussuunnitelmansa, mutta koska varhaiskasvatuksessa ei ole kielivaatimuksia, on myös tavallista, että suomen- ja ruotsinkielisillä päiväkodeilla on yhteinen johtaja ja opetussuunnitelma.
- Päätös eri opetuskielillä toimivien päiväkotien tai koulujen sijoittamisesta samaan tilaan tehdään usein taloudellisista syistä. Viime aikoina myös pedagogiset ja kielelliset perusteet ovat vaikuttaneet päätökseen siirtää toiminta kieliparikampuksille.
- Kieliparikoulujen määrä on kaksinkertaistunut viimeisten 10 vuoden aikana. Vuonna 2023 Suomessa oli 82 kieliparikoulua (Aluehallintovirastojen julkaisut 187/2023). Näistä 55 on kouluja, joissa toimivat vuosiluokat 0–6 (näistä kouluista seitsemässä toimii pelkästään esikoulu), 18 yhtenäiskouluja, joissa on vuosiluokat 0–9, neljä koulua, joissa on vuosiluokat 7–9 luokat ja kuusi lukiota. Vastaavat tilastot varhaiskasvatuksesta puuttuvat.
- 82 kieliparikoulusta 39 on ruotsinkielisiä, 40 suomenkielisiä ja kolme kaksikielisiä kouluja. Prosentuaalisesti suurempi osa ruotsinkielisistä peruskouluista on kieliparikouluja: ruotsinkielisistä peruskouluista 17,3 % ja suomenkielisistä 3,6 %, ruotsinkielisistä lukioista 11,4 % ja suomenkielisistä 1,7 % on kieliparikouluja.
- Suurin osa kieliparikouluista sijaitsee kaksikielisissä kunnissa, ja 8 sijaitsee kielisaarekkeilla.

Kieliparipäiväkodin ja kieliparikoulun suunnittelu

Jotta kieliparipäiväkodin tai kieliparikoulun toiminta onnistuisi, tarvitaan perusteellista suunnittelua, johon osallistuvat arkkitehdit, päättäjät, henkilökunta ja perheet. Suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon yksiköiden opetuskieli.

1. Aloittakaa selvittämällä, mitä haluatte saavuttaa kieliparikampuksilla.
2. Suunnitelkaa kieliparikampukset toiminnan päämäärien pohjalta.
3. Varmistakaa, että kaikki toimijat osallistuvat suunnitteluun jo varhaisessa vaiheessa.
4. Suunnitelkaa tilat ja toimintakulttuuri samanaikaisesti.

Tilat	Toimintakulttuuri
Kansliat	Nimetkää oppilaitoksen johtoryhmä
Henkilökunnan tilat	Laatikaa kielistrategia
Oppilashuolto	Ottakaa perheet mukaan
Päiväkotien ja koulujen omat tilat	Määrittäkää talon yhteinen arvopohja
- sisäänkäynnit	Sopikaa talon yhteisistä säännöistä
- eteiset	Laatikaa oppilaitoksen yhteiset ohjausasiakirjat ja suunnitelmat
- luokahuoneet ja ryhmätilat	Suunnitelkaa talon yhteiset tapahtumat ja toiminnot vuosikelloon
- kokoontumistilat	Yhteinen oppilasneuvosto
- aamu- ja iltapäivätoiminta	Suunnitelkaa iltapäivä- ja iltatoiminnot
- kerhotilat	
- iltakäyttö	
Yhteiset tilat	
- ruokasali	
- liikunta- ja juhlasali	
Vuorotellen käytettävät tilat	
- käsityöluokka	
- musiikkiluokka	
- fysiikan ja kemian luokka	
- kotitalousluokka	
Välitunti- ja leikkialueet	
- sisätilat	
- ulkotilat	
Kirjasto	
Kaksikieliset opasteet	

Kieliparipäiväkodit ja -koulut kielisaarekkeilla - tilojen suunnittelu

Kielisaareke on yksikielinen suomenkielinen kunta, jossa on ruotsinkielinen oppimispolku päiväkodista perusopetukseen ja toisinaan myös toisen asteen koulutukseen. Suomessa on 15 kielisaarekettä. Useimmissa kielisaarekkeissa ruotsinkielisten osuus on alle prosentti asukkaista. Monille perheille tämä tarkoittaa, että päiväkodin tai koulu on ainoa ruotsinkielinen ympäristö, jossa lapset viettävät säännöllisesti aikaa. Päiväkodin ja koulun ensisijaisena tehtävänä onkin vahvistaa ruotsin kieltä, kulttuuria ja lasten ruotsinkielistä identiteettiä. Tämä tulisi ottaa huomioon suunniteltaessa samassa rakennuksessa toimivan yksikön toimintakulttuuria ja tiloja.

1. Kielisaarekkeella ruotsinkielisen päiväkodin, esikoulun ja peruskoulun tulisi sijaita lähellä toisiaan

Perheet, jotka valitsevat lapsilleen ruotsinkielisen oppimispolun eivät valitse pelkästään opetuskieltä, vaan myös yhteisön, johon kuulua. Kielisaarekkeen ruotsinkielinen oppimispolku – päiväkodin ja koulun – on ruotsinkielisen toiminnan keskipiste. Paikallinen ruotsinkielinen toiminta kehittyy koulutuksen ympärille. Siksi kielisaarekkeet toimivat parhaiten, jos ruotsinkielinen päiväkodin, esikoulu ja peruskoulu sijaitsevat saman katon alla. Toiminasta tulee myös houkuttelevampaa perheille ja näkyvämpää paikkakunnan asukkaille. Kielisaarekekoulun tiloissa voidaan koulupäivän päätyttyä järjestää kielisaarekkeen asukkaille ruotsinkielisiä toimintoja, jotka lisäävät asukkaiden viihtyvyyttä ja luovat sosiaalista kestävyyttä. Kielisaarekkeen päiväkodin ja koulu toimivat parhaimmillaan kunnan ruotsinkielisenä monitoimitalona.

2. Ruotsinkielisten opetustilojen tulee sijaita vierekkäin

Koulupäivän aikana ruotsin kieltä käyttävät lapset tarvitsevat ympäristöjä, joissa he näkevät, kuulevat ja ovat vuorovaikutuksessa ruotsin kielellä. Tilat ja toiminta tulisi suunnitella siten, että lapset ja oppilaat käyttävät koulupäivän aikana ruotsin kieltä mahdollisimman paljon kavereiden, opettajien ja vanhempien kanssa. Kun ruotsinkieliset opetustilat on keskitetty, toiminnassa syntyy synergiaa.

3. Kielisaarekepäiväkodit ja -koulut tarvitsevat ruotsinkielisiä seiniä ja kirjastoja

Lasten ja oppilaiden oppiminen ei tapahdu pelkästään opetustiloissa, vaan myös näyttelyiden, julisteiden, oppilastöiden, kouluruokailan, infonäyttöjen ja vastaavien kautta. Siksi on tärkeää, että ryhmä- ja luokahuoneiden yhteydessä on niin kutsuttuja ruotsinkielisiä seiniä, jotka muuntuvat lukuvuoden kuluessa. Tähän sopii myös ruotsinkielinen kirjasto, jonka tulisi olla kielisaarekekoulun sydän.

4. Yhteiset sisäänkäynnit ja naulakot maksimoivat ruotsinkieliset kohtaamiset

Kielisaarekepäiväkodin ja -koulun lasten, oppilaiden, henkilökunnan ja vanhempien käyttäessä yhteisiä tiloja, kuten sisäänkäyntejä ja naulakkoja, mahdollistuvat luonnolliset kohtaamiset oppilaiden, henkilökunnan ja vanhempien välillä. Näissä tiloissa on myös helppoa ja luonnollista tuoda esille ja tiedottaa ruotsinkielisestä toiminnasta kielisaarekkeella.

5. Kielisaareke tarvitsee kokoontumistilan

Kielisaarekkeella päiväkotia ja koulu ovat tärkeitä kulttuurin kantajia. Kielisaarekeopetuksessa tarvitaan siksi tiloja, joissa koko päiväkotia ja koulu voi helposti kokoontua ja juhlaa ruotsinkieliseen kulttuuriin kuuluvia juhlapäiviä ja perinteitä. Samaa juhlasalia voidaan käyttää myös kielisaarekkeen kokoontumispaikkana koulupäivän päätyttyä. Siellä paikalliset ruotsinkieliset yhdistykset voivat järjestää kulttuuri- ja vapaa-ajantoimintaa kaikille, jotka ovat kiinnostuneita ruotsin kielestä ja kulttuurista.

6. Ruotsin kielen ja kulttuurin tulee näkyä kieliparikampuksella

Kielisaarekekunnissa ruotsin kieli ja kulttuuri ovat hyvin näkymättömiä. Monille koulu on ainoa julkinen ympäristö, jossa he kohtaavat ruotsin kielen. Siksi kielenkäytön periaatteet ovat erittäin tärkeitä. Kieliparipäiväkodissa ja -koulussa molempia opetuskieliä on pidettävä yhtä tärkeinä. Kieliparikampuksella on oltava nimi, joka toimii molemmilla kielillä. Eri yksiköiden nimet on tuotava esiin tasapuolisesti rakennuksen ulko- ja sisäpuolella. Muut kampuksen opasteet on oltava esillä molemmilla kielillä, yhtä suurilla kirjaimilla. Yhteisissä tiloissa kaksikielisyyden on oltava selkeästi esillä ja esimerkiksi ruokalistojen ja infonäyttöjen on oltava molemmilla kielillä. Myös koulurakennuksessa työskentelevät suomenkieliset oppilaat hyötyvät ruotsin kielen näkemisestä ja kuulemisesta. Se helpottaa kielen oppimisprosessia.

Esimerkkejä kaksikielisistä opasteista kieliparikoulujen sisä- ja ulkotiloissa Tuusulassa ja Vihdissä.

Kokemuksia kieliparikouluilta kielisaarekkeella

Tuusulanjärven kieliparikampus

Tuusulassa toimivat Tuusulanjärven päiväkoti, Tusby träsk daghem, Tuusulanjärven koulu ja Tusby träsk svenska skola yhteisessä kieliparikampuksessa. Kampus avattiin vuonna 2024, ja siellä oleskelee päivittäin noin 500 lasta ja 50–60 aikuista. Ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa on mukana noin 50 lasta, kielikylpyryhmissä 12 lasta ja ruotsinkielisen koulun vuosiluokilla 0–6 opiskelee 57 oppilasta.

Milja Juutinen on työskennellyt kieliparipäiväkodissa Tuusulassa useita vuosia ja toimii nykyään Tuusulanjärven päiväkodin ja Tusby träsk daghemin apulaisjohtajana. Hän kertoo positiivisista kokemuksistaan kieliparikampukselta.

- Ruotsin kieltä on mahdollista ylläpitää ja vahvistaa kaksikielisessä toimintaympäristössä huolimatta molempien kielten aktiivisesta läsnäolosta.
- Kieliryhmillä on omat tilat, mikä on edellytys vähemmistökielen vahvistamiselle.
- Henkilökunnalla on kiinnostusta ja halukkuutta kehittää kieliryhmien välistä yhteistyötä eri tavoin, esimerkiksi tandempedagogiikan avulla.
- Kieliryhmien välinen yhteistyö on tavoitteellista ja hyvin suunniteltua. Yhteistyön lähtökohtana on kieli. Yhteistyö edistää myös psyykkisesti turvallista toimintaympäristöä ilman kiusaamista.
- Henkilökunta työskentelee kielitietoisesti ja ymmärtää roolinsa kielellisenä esikuvana.
- Kaksikielisyys on osa toimintakulttuuria. Kielet näkyvät ja kuuluvat.
- Suomenkielisten perheiden suhtautuminen on erittäin myönteistä.
- Kasvamisesta monikielisessä ympäristössä tulee luonnollinen osa kaikkien lasten arkea.
- Tukiverkosto on laajempi kieliparikampuksissa – työyhteisöstä tulee moniammatillinen.

Hovirinnan koulutalo Kaarinassa

S:t Karins svenska skola ja Hovirinnan koulu toimivat samassa Hovirinnan koulurakennuksessa, joka vihittiin käyttöön vuonna 2022. Molemmissa kouluissa on oppilaita vuosiluokilla 1–6. Suomenkielinen koulu on hieman suurempi (noin 300 oppilasta) ja ruotsinkielisessä koulussa on noin 200 oppilasta.

Maria Engblom toimii rehtorina Kaarinan ruotsinkielisessä koulussa, kunnallisessa koulussa, joka perustettiin vuonna 2011. Hän kertoo kokemuksistaan arjesta Hovirinnan kieliparikoulussa.

- Oppilailla ja henkilökunnalla on kaksi rehtoria, jotka ovat tarvittaessa heidän käytettävissään. Rehtorit tekevät tiivistä yhteistyötä.
- Koulut tilaavat oppimateriaalit, kalusteet, apuvälineet ja laitteet yhdessä ja jakavat laskun oppilasmäärän mukaan.
- Kouluilla on yhteiset varastot, joista vastaavat molempien koulujen edustajat.
- Koulurakennuksessa on yhteinen henkilökunnan tila, jossa on kahvikone kaikkien käytettäväksi.
- Kaikki erikoistilat ovat yhteiskäytössä: liikuntasali, musiikkiluokka, käsityöluokat, kuvataideluokka, ruokasali.
- Kaikki koulurakennuksen sisällä ja ulkona olevat opasteet ovat suomeksi ja ruotsiksi.
- Teemme lukujärjestykset yhdessä. Kun oppilasmäärä kasvaa, tiloihin liittyvät haasteet kasvavat. Tämä vaatii erittäin hyvää yhteistyötä.
- Koulujen eri tiimit, kuten turvallisuustiimi, liikuntatiimi ja kiusaamisen vastainen tiimi tekevät yhteistyötä.
- Ruotsinkieliset oppilaat käyvät koulua hyvin suomenkielisessä ympäristössä. Välitunneilla puhutaan paljon suomea. Meidän on ponnisteltava paljon ruotsin kielen vahvistamiseksi.
- Koulurakennuksessa on paljon henkilökuntaa ja siksi on vaikeaa tutustua kaikkiin.
- Kaikki aikuiset osallistuvat koulurakennuksen lasten kasvatukseen, mutta toisinaan se on vaikeaa, kun oppilaita ei tunne koulurajojen yli.
- Yhteisten sopimusten vakiinnuttaminen vie aikaa. Eri kouluilla on erilaiset kulttuurit, joissa on oma rehtori, henkilökunta, henkilökunnan kokoukset, koulukulttuuri ja pedagogiikka.
- Talon yhteisen toimintakulttuurin luominen vie aikaa. Ei saa kiirehtiä liikaa.
- Työskentelemme aktiivisesti yhteisen arvopohjan parissa.

Kirjallisuutta kieliparikouluista

Eriksson Malin, Två skolor under samma tak. En granskning av samlokaliserade skolor ur ett organisationsteoretiskt perspektiv. Avhandling pro gradu Åbo Akademi (2201679) 2024

From Tuuli, Platzgummer Verena, Laihonen Petteri, Sahlström Fritjof och Szabó Péter Tamás (2024). Spatial ideologies on official bilingualism and co-located schools in Finland and South Tyrol, Italy. Language and Education.

Henriksson, Heidi (2023). Samlokaliserade skolor 2023: en lägesrapport. Regionförvaltningsverkens publikationer 187/2023. ISSN- 2343-3132 (webbpublikation). Hämtad 13.10.2023 från https://avi.fi/julkaisut/-/asset_publisher/LqOEdsEQmgQ7/content/id/38691985

Laihonen, P., & Szabó, T. P. (2023). Material Change: The Case of Co-located Schools. In J. Ennser-Kananen, & T. Saarinen (Eds.), New Materialist Explorations into Language Education (pp. 93-110). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-13847-8_6

From, Tuuli, Szabó, Péter Tamás, Laihonen, Petteri. (2023) Kielimaisemat kielikoulutuspolitiikan kohteena ja tekijänä kieliparikouluissa. Kielikoulutus mukana muutoksessa (s. 291–309). Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys ry. AFinLA-teema, <https://doi.org/10.30660/afinla.126228>

From, Tuuli., Sahlström Fritjof. (2019) Rinnakkaisia tiloja – ruotsinkielinen koulutus suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Kieli, koulutus, politiikka: monipaikkaisia käytänteitä ja tulkintoja (s. 199–228) Vastapaino.

From, T. (2018). Kielitietoisuutta koulutilassa: kielipolitiikka osana koulun käytänteitä Suomessa ja Ruotsissa. Kieli, koulutus ja yhteiskunta: Kieliverkoston verkkolehti, 9(3). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2018/kielitietoisuutta-koulutilassa-kielipolitiikka-osana-koulun-kaytanteita-suomessa-ja-ruotsissa>

Kajander, K., Alanen, R., Dufva, H., & Kotkavuori, E. (2015). Kielimuureja vai yhteiselo: odotuksia ja kokemuksia kahden kielen koulusta. In T. Jakonen, J. Jalkanen, T. Paakkinen, & M. Suni (Eds.), Kielen oppimisen virtauksia (pp. 142-158). Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja, 73. <https://journal.fi/afinlavk/article/view/49395>

Sahlström, F., From, T., & Slotte-Lüttge, A. (2013). Två skolor och två språk under samma tak. In L. Tainio, & H. Harju-Luukkainen (Eds.), Kaksikielinen koulu – Tulevaisuuden monikielinen Suomi = Tvåspråkig skola - Ett flerspråkigt Finland i framtiden (pp. 319-341). (Kasvatusalan tutkimuksia; No. 62). Suomen kasvatustieteellinen seura.

Helakorpi, Jenni, Ahlbom, Ida, From, Tuuli, Pörn, Michaela, Sahlström, Fritjof, Slotte-Lüttge, Anna. (2013). Erillään, kimpassa, kämppiksenä: rehtoreiden ja opettajien kokemuksia suhteista ja yhteistyöstä suomen- ja ruotsinkielisissä kieliparikouluissa.

Särbo, sambo, kämppis: rektorers och lärares erfarenheter av kontakt och samarbete mellan samlokaliserade finsk- och svenskspråkiga skolor.

Forskningsrapport från projektet Språkmöten vid Helsingin Yliopisto, Åbo Akademi. <https://blogs.helsinki.fi/sprakmoten>